

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 284/08-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. septembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť I. L., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 To 20/2008 zo 6. mája 2008, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. L. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2008 doručená sťažnosť I. L., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a d)

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 To 20/2008 zo 6. mája 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie označených práv najmä z týchto dôvodov:

1. Z dôvodu nesprávnej aplikácie § 47 ods. 2 Trestného zákona (tzv. „zásady trikrát a dost“), keďže v predchádzajúcom období bol právoplatne odsúdený a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody len raz, pričom v druhom prípade (rozsudok Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 4 T 18/98 z 18. januára 1994) mu bol uložený trest odňatia slobody s podmiennečným odkladom.

2. Z dôvodu porušenia práva na spravodlivý proces, keďže *„v konaní nebola zabezpečená rovnosť strán, spravodlivý súdny proces a predčasne vyhlásená moja vina bez logického úsudku a zváženia všetkých dôkazov“*, pričom podľa sťažovateľa odvolací súd *„nevenoval žiadnu pozornosť obsahu odvolania, keďže neobsahuje žiadne konkrétne argumenty proti jednotlivým bodom odvolania“*. Podľa sťažovateľa okresný súd nevypočul svedkov, ktorých vypočutie navrhol, pričom *„bez vypočúvania týchto svedkov nie je možné overiť, že či dôkazy boli alebo neboli získané zákonným spôsobom“*.

3. Z dôvodu, že v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred odvolacím súdom mu nebol zabezpečený tlmočník, hoci *„slovenský jazyk neovládam na takej úrovni aby som sa mohol náležite obhajovať sa pred OČTK a súdom“*.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd zrušil označené uznesenie krajského súdu a prikázal *„súdom, aby v novom konaní odstránili zistené porušenie základných práv a slobôd“*.

Ústavný súd si ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti vyžiadal od krajského súdu predmetný súdny spis, ako aj vyjadrenie k sťažnosti. Vo vyjadrení predsedu krajského súdu doručenom ústavnému súdu 28. augusta 2008 sa okrem iného uvádza:

«... som toho názoru, že odsúdený nebol dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody. Neboli preto splnené zákonom ustanovené podmienky (§ 49 ods. 2 Tr. zák.) na aplikáciu zásady „trikrát a dost“).

Sťažnosť, podaná odsúdeným, podľa môjho názoru nie je prípustná, pretože nevyčerpal opravný prostriedok (dovolanie - § 368 ods. 1 Tr. por.), ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje (§ 371 ods. 1 písm. i/, j/ Tr. por.), lebo na jeho použitie je oprávnený...»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená.

Podľa § 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu môže dovolaním napadnúť z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 obvinený vo svoj prospech proti výroku, ktorý sa ho priamo týka.

Podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak

- a) vo veci rozhodol nepríslušný súd,
- b) súd rozhodol v nezákonnom zložení,
- c) zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu,
- d) hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky,
- e) vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania,
- f) trestné stíhanie bolo vykonané bez súhlasu poškodeného, hoci jeho súhlas sa podľa zákona vyžaduje,
- g) rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom,
- h) bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa,
- i) rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť,
- j) odvolací súd zamietol odvolanie podľa § 316 ods. 1, hoci na to neboli splnené zákonné dôvody,
- k) pred podaním obžaloby generálny prokurátor zrušil právoplatné rozhodnutie prokurátora po lehote uvedenej v § 364 ods. 3,
- l) bol obvinenému uložený trest odňatia slobody na doživotie a súd rozhodol, že podmienené prepustenie z výkonu tohto trestu nie je prípustné.

Podľa § 370 ods. 2 Trestného poriadku ak sa dovolanie podáva v prospech obvineného, dovolanie sa podáva najneskôr do troch rokov od doručenia rozhodnutia súdu.

Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), z čoho vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Z uvedeného vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že vo veci je oprávnený rozhodnúť iný (všeobecný) súd na základe opravného prostriedku alebo iného právneho prostriedku nápravy, ktorý zákon sťažovateľovi účinne poskytuje na ochranu jeho základných práv alebo slobôd, sťažnosť odmietne pre nedostatok svojej právomoci. Tento prístup k uplatňovaniu princípu subsidiarity vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy potvrdzuje aj text § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a d) dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 5 To 20/2008 zo 6. mája 2008.

Po preskúmaní námietok sťažovateľa uvedených v sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že vo vzťahu k námietke týkajúcej sa uplatnenia § 47 ods. 2 Trestného zákona

(„zásada trikrát a dost““) a námietke, že uznesenie krajského súdu je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, mal a stále má sťažovateľ k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok - dovolanie podané z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. g), i) a j) Trestného poriadku, čo vylučuje právomoc ústavného súdu. O týchto námietkach je oprávnený a povinný rozhodnúť Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd v prípade, ak sťažovateľ podá v zákonom ustanovenej lehote (§ 370 ods. 2 Trestného poriadku) dovolanie z uvedených dôvodov. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

Vo vzťahu k tretej námietke sťažovateľa týkajúcej sa nezabezpečenia tlmočníka ústavný súd poukázal na § 2 ods. 20 Trestného poriadku, podľa ktorého ak obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa. Z uvedeného ustanovenia Trestného poriadku vyplýva, že povinnosť súdu alebo iného orgánu činného v trestnom konaní zabezpečiť obvinenému tlmočníka je viazaná na vyhlásenie obvineného, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie. Z povahy veci vyplýva, že toto vyhlásenie musí obvinený (sťažovateľ) urobiť pred príslušným orgánom verejnej moci v čase, keď tento vo veci ešte koná, t. j. nestačí uplatniť námietku o nezabezpečení tlmočníka až po právoplatnom rozhodnutí príslušného orgánu verejnej moci v predmetnej veci v sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy adresovanej ústavnému súdu.

Ústavný súd v súvislosti s posudzovaním tejto námietky sťažovateľa poukázal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý vo veci K c. Francúzsko (rozhodnutie týkajúce sa sťažnosti č. 10210/82, Decisions et rapports č. 35) uviedol, že právo na bezplatnú pomoc tlmočníka nie je automatické a nemá ho každý, kto vyhlási, že nerozumie alebo nehovorí jazykom, v ktorom sa vedie trestné konanie. Dôkazné bremeno je na obvinenom, ktorý žiada bezplatnú právnu pomoc, a rozhoduje o nej príslušný vnútroštátny orgán.

V danom prípade zo sťažnosti ani z predmetného súdneho spisu nevyplýva, že sťažovateľ takéto vyhlásenie v prípravnom konaní, resp. v konaní pred krajským súdom urobil, pričom, ak by ho v tom čase urobil, mal by (pre prípad, že mu príslušný orgán činný v trestnom konaní alebo súd tlmočníka nezabezpečí) podľa názoru ústavného súdu právo na opravný prostriedok podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku, o ktorom by bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť orgán určený podľa Trestného poriadku.

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už uviedol, že ak sťažovateľ uplatní určitú námietku až v konaní pred ústavným súdom, hoci ju mohol predtým uplatniť v konaní pred iným orgánom verejnej moci, nemožno uznať, že splnil podmienky na vyčerpanie všetkých právnych prostriedkov nápravy v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. IV. ÚS 100/07). Z toho vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodnúť o určitej námietke sťažovateľa nemožno založiť až jej uplatnením v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v prípade, ak ju sťažovateľ mohol uplatniť v napadnutom konaní, pričom podľa platného právneho poriadku o nej mohol a aj bol povinný meritorne rozhodnúť iný orgán verejnej moci. Preto, ak takáto situácia nastane, treba podľa názoru ústavného súdu sťažnosť v časti týkajúcej sa takejto námietky odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.

Na tomto základe ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. septembra 2008